

Yleiskirje 25/80/2003, K. Prättälä, S. Tyry-Salo, S. Seppänen/eg,

31.10.2003 Sananvapauslaki ja kuntien internet-palvelut

Sananvapauslaki ja kuntien internet-palvelut

Eduskunta hyväksyi 13.6.2003 lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003). Laki tulee voimaan 1.1.2004. Se kumoaa 4.1.1919 annetun painovapauslain (1/1919) ja 12.4.1971 annetun radiovastuulain (219/1971) sekä niihin myöhemmin tehdyt muutokset.

Sananvapauslain säännöksiä sovelletaan samansisältöisinä kaikkeen joukkoviestintään viestin tallennus-, julkaisu- ja jakelutekniikasta riippumatta. Se asettaa uusia vaatimuksia verkkojulkaisun tallentamiselle, toimittajavastuulle sekä vastine- ja oikaisuoikeudelle.

Sananvapauslain tulkinnan kannalta olennaista on se, voidaanko kuntien ja kuntayhtymien internet-palveluita pitää sananvapauslaissa tarkoitettuina verkkojulkaisuina. Kuntien ja muiden viranomaisten internet-palvelut, jotka sisältävät ajankohtaistiedotteita ja asiointipalveluita, eivät ole sananvapauslain tarkoittamia verkkojulkaisuja. Muutamat kuntien ja kuntayhtymien verkkopalvelut sekä kunta-alan internet-portaalit täyttävät verkkojulkaisun määritelmän siltä osin, kuin ne sisältävät säännöllisesti julkaistavan uutisalueen tai verkkolehden.

Kuntaliitto suosittaa, että kunnissa viestintävastuut määritellään kaikissa tapauksissa selkeästi. Kunnan on syytä nimetä internet-palvelun sisällöstä ja verkkoviestinnästä vastaavat henkilöt palvelun sisällöstä tai laajuudesta riippumatta. Myös kunnan sivuilla olevien keskustelupalstojen ja muiden vuorovaikutteisten internet-palveluiden sisältöä on valvottava.

Lisätiedot:

Kari Prättälä, lakiasiat, yksikön päällikkö, p. (09) 771 2456

Satu Tyry-Salo, viestintäpäällikkö, p. (09) 771 2010

Susanna Seppänen, www-tiedottaja, p. (09) 771 2092

Liitteet

Sananvapauslaki [460/2003](#) (HE 54/2002)

Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 14/2002 vp -
HE 54/2002 vp

Kunnan viestintä. Suomen Kuntaliiton viestintäsuositus 2001

Kuntien www-viestinnän ohje. Suomen Kuntaliitto 2001.

Sananvapauslain pääsisältö ja keskeiset vaikutukset kuntien internet-palveluihin

Sananvapauslaki (460/2003) tulee voimaan 1.1.2004. Lähtökohtana on, että sananvapauslain säännökset soveltuvat samansisältöisinä kaikkiin joukkoviestinnän muotoihin viestin tallennus-, julkaisu- ja jakelutekniikasta riippumatta. Sananvapauslaki asettaa uusia vaatimuksia verkkojulkaisun tallentamiselle, toimittajavastuulle sekä vastine- ja oikaisuoikeudelle.

Sananvapauslaki edellyttää, että verkkojulkaisulle nimetään vastaava toimittaja. Hän valvoo toimitustyötä ja päättää verkkojulkaisun sisällöstä. Hän voi joutua vastuuseen toimitustyön johtamis- ja valvontavelvollisuuden olennaisesta laiminlyönnistä. Verkkojulkaisusta on löydyttävä tietoa vastaavasta toimittajasta. Vastaavia toimittajia voidaan nimetä useita.

Verkkajulkaisuille on määritelty tallentamisvelvoite. Lain mukaan verkkajulkaisujen ja niiden osana toimivien toimitettujen keskustelupalstojen tallenteita on säilytettävä vähintään 21 päivää. Valiokunnan mukaan verkkajulkaisun pitäminen yleisön saatavilla verkossa tai julkaisujärjestelmässä 21 päivää kattaa jo yksinään tallennevaatimuksen. Myös paperitulosten säilyttäminen riittää.

Verkkajulkaisuja koskee myös vastine- ja oikaisuoikeus: verkkajulkaisun on julkaistava yksityisen henkilön tekemä vastine, jos hänellä on perusteltu syy katsoa tulleeensa loukatuksi sekä oikaistava yksityishenkilöä, yhteisöä, säätiötä tai viranomaista koskeva virheellinen tieto. Vaatimus näistä on esitettävä 14 päivän kuluessa viestin julkaisemisesta.

Lisäksi laki sisältää verkkoviestintään sovellettavia erikoissäännöksiä mm. verkkoviestien jakelun keskeyttämisestä.

Verkkajulkaisun määritelmä

Kuntien ja kuntayhtymien verkkoviestintään kannalta sananvapauslain tulkinnessa on oleellista, voidaanko niiden internet-palveluita pitää sananvapauslaissa tarkoitettuina verkkajulkaisuina.

Verkkajulkaisulla tarkoitetaan sananvapauslain 2 §:n 6 kohdan mukaan julkaisijan tuottamasta tai käsittelemästä aineistosta aikakautisen julkaisun tapaan yhtenäiseksi laadittua verkkoviestien kokonaisuutta, jota on tarkoitus julkaista säännöllisesti. Tyypillinen verkkajulkaisu on sanomalehden verkkoversio tai säännöllisesti julkaistava asiakaslehden verkkoversio. Verkkajulkaisulle on ominaista a) säännöllisyys b) yleisölle tunnistettavissa olevan kokonaisuuden osien yhteys toisiinsa sekä c) toimituksellisuus.

Kuntien ja muiden viranomaisten internet-palvelut, jotka sisältävät ajankohtaistiedotteita ja asiointipalveluita eivät ole sananvapauslain tarkoittamia verkkajulkaisuja. Tietoverkoissa olevat kotisivut eivät muodosta verkkajulkaisua toistuvasti päivitettyinä.

Kuntien, kuntayhtymien tai portaalien internet-palveluiden keskustelupalstat, kyselykanavat ym. vuorovaikutteiset internet-palvelut eivät ole lain tarkoittamia verkkajulkaisuja ellei julkaistavaa aineistoa käsitellä toimituksellisesti.

Verkkoportaalit koostuvat esimerkiksi uutisista, keskustelupalstoista, verkkopalveluista ja linkeistä tai ovat linkkikokoelmia muihin verkkoportaaleihin tai internet-sivuihin. Verkkoportaalit eivät muodosta perustuslakivaliokunnan mietinnön mukaan sanomalehden kaltaista yhtenäistä kokonaisuutta, sillä niille ei ole tyypillistä, että sivusto julkaistaisiin informaatioisällöltään uudistettuna kokonaisuutena aikakautisen julkaisun tapaan päivittäin, viikoittain tai muuten säännöllisesti. Valiokunta muistuttaa, ettei verkossa pysyvästi olevan sivuston päivittämiseksi luonnehdittava muuttaminen sellaisenaan tee sivustosta laissa tarkoitettua verkkajulkaisua. Määritelmässä tarkoitettu julkaisemisen säännöllisyys kohdistuu sivustoon kokonaisuuteen, ei sen johonkin osaan.

Muutamien kuntien ja kuntayhtymien verkkopalveluista sekä kunta-alan internet-portaaleista saattavat täyttää tietyiltä osin verkkajulkaisun määritelmän. Jos ne sisältävät säännöllisesti julkaistavan uutisalueen tai verkkolehden, edellyttää sananvapauslaki, että näille palveluille nimetään vastaava toimittaja ja huolehditaan tietosisällön tallentamisesta. Tällöin uutisalueen tulee sisältää säännöllisesti ilmestyviä, toimituksellisia aineistoja - ei pelkästään viranomaistiedotteita.

Kuntaliiton viestintäsuositukset

Kuntaliiton vuonna 2001 antamat kunnan viestintäsuositus ja www-viestintään ohje sisältävät suosituksia, jotka soveltuvat myös kunnan verkkoviestintään siitä riippumatta, tulkitaanko kunnan internet-palvelu tai sen osa sananvapauslain tarkoittamaksi verkkajulkaisuksi.

Kuntaliitto suosittelee, että kunnissa viestintävastuut määritellään kaikissa tapauksissa selkeästi. Selkeästi määritellyt periaatteet ja viestintävastuut auttavat parantamaan kaiken viestintään luotettavuutta sekä

vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa. Kuntaliiton viestintäsuosituksen mukaan kunnanhallitus päättää kunnan yleisistä tiedotusperiaatteista. Kunnan viestintäohjeissa kannattaa määritellä myös verkkoviestinnän periaatteet.

Viestintä on organisoitava siten, että sen kehittämisestä, koordinoinnista ja toteutuksesta vastaa nimetty henkilö. Suosituksen mukaisesti kunnan on syytä nimetä myös internet-palvelun sisällöstä ja verkkoviestinnästä vastaava henkilö riippumatta palvelun sisällöstä tai laajuudesta. Tieto viestintävastuista on syytä laittaa näkyviin verkkosivuille samoin kuin tieto kunnasta verkkopalvelun julkaisijana. Tämä voidaan toteuttaa esim. lisäämällä internet-palveluun Tietoa palvelusta -infosivu.

Kunta voi olla mukana myös monissa erityisportaaleissa sekä seudullisissa internet-palveluissa, joissa yhteistyötahoina voivat olla paikalliset yritykset, paikallis- ja aluedia sekä muut seudun sisällöntuottajat. Laajoissa verkkoportaaleissa periaatteiden ja vastuiden määrittely on tavallistakin tärkeämpää. On muistettava, ettei portaalin ylläpitäjä ole julkaisija vaan jokainen portaalin sisällöntuottaja vastaa omien sivujensa sisällöstä.

Kunnan on huolehdittava siitä, että sen ylläpitämien verkkokeskustelujen sisältö ei loukkaa yksityisiä henkilöitä eikä sisällä vääriä tietoja yksityisistä henkilöistä, yhteisöistä, säätiöistä ja viranomaisista tai heidän toiminnastaan. Väärät tai loukkaavat tiedot on poistettava ja tarvittaessa oikaistava. Lisäksi Kuntaliitto on www-viestinnän ohjeessaan suosittanut, että kunta nimeää keskustelupalstoilleen yms. vuorovaikutteisille palveluille ylläpitäjän, joka tarkistaa etukäteen julkaistavaksi ehdotetut viestit tai seuraa säännöllisesti julkaistuja viestejä. Vastuhenkilö huolehtii siitä, että keskusteluryhmässä toimitaan ohjeiden ja hyvän tavan mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta muistuttaa mietinnössään, että internet-palvelun ylläpitäjän tehtävä on aina seurata keskustelupalstojen ja muiden yleisöille avointen sivujen viestintää sivustollaan siitä huolimatta, että periaatteessa kukin viestin lähettäjä on itse vastuussa viestinsä lainmukaisuudesta. Myös verkossa julkaistujen viestien sisältöä säätelee rikos- ja vahingonkorvauslaki. Verkkoviestintää koskevat viestin laatijan ja tietolähteen henkilöllisyyttä koskevat lähdesuojasäännökset.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kari Prättälä, yksikön päällikkö, lakiasiat

Satu Tyry-Salo, viestintäpäällikkö